

гострими, як і матеріальне забезпечення робітфахівців в цілому. А головною причиною, що стримувала зростання матеріальної бази закладів освіти, було недостатнє фінансування мережі навчальних закладів.

Список використаних джерел

1. Ясницький Г. І. Розвиток народної освіти на Україні (1921–1932 рр.) / Г. І. Ясницький. – К., 1965. – 256 с.
2. Липинський В. В. Становлення і розвиток нової системи освіти в УСРР у 20-і роки / Моногр. – Донец. держ. техн. ун-т. – Донецьк: РВА ДонДТУ, 2000. – 248 с.
3. Бюллетень Українського головного комітета професійно-технічного і спеціально-научного образования. – 1921. – №1. – С.6–7; ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.20. – Спр.1777. – Арк.155.
4. Культурне будівництво в Українській РСР: Найважливіші рішення Комуністичної партії і Радянського уряду. 1917–1959; Збірник документів: У 2-х т. – Т.1. – 1917 – червень 1941. – К.: Держполітвидав, 1959. – 882 с.
5. Шепель Л. Ф. Роль робітничих факультетів УСРР в підготовці спеціалістів (20-ті рр.). Дис. ... канд. іст. наук. – К., 1995. – 184 с.
6. Жизнь современного украинского студенчества. – Харьков, 1924.
7. Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921–1928 рр.): Колективна монографія / Відп. ред. С. В. Кульчицький: В 2 ч. – Ч.2. – К.: Інститут історії України НАН України, 2010. – 382 с.
8. ЦДАВО України. – Ф.166. – Оп.9. – Спр.742.
9. Рябченко О. Л. Житлові умови студентів радянської України у 1920–1930-ті роки / О. Л. Рябченко // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2013. – Вип.36. – С.134–140.
10. ЦДАВО України. – Ф.539. – Оп.1. – Арк.732–734; Ф.1. – Оп.20. – Спр.1778. – Арк.61.
11. Там само. – Ф.539. – Оп.1. – Спр.440.
12. Там само. – Ф.1. – Оп.20. – Спр.999.
13. Побут студентів в УСРР в 1920-х рр. / В. Прилуцький // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки: Міжвід. зб. наук. пр. – 2006. – Вип.5. – С.85–107. – Бібліогр.: 101 назв. – укр.
14. Известия ЦК КП(б)У. – 1922. – №7, 8. – С.50.
15. ЦДАВО України. – Ф.166. – Оп.2. – Спр.737.
16. Кравчук Х. А. Стипендія як головний чинник соціального захисту студентства УСРР у 1920-ті рр. / Х. А. Кравчук // Історичні і політологічні дослідження. – Х., 2008. – №1–2 (37–48). – С.290–296.
17. ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.20. – Спр.2118.
18. Пикалов Ф. Борьба за здоровье студентов // Комсомолец-агитатор. – 1926. – №5. – С.59.
19. ЦДАВО України. – Ф.166. – Оп.4. – Спр.665.
20. Студент революції. – 1929. – №4. – С.2; Матеріальне положення студенчества // Студент жовтня. – 1928. – 9 лютого; Работа комиссий студотдела // Реконструктор. – 1929. – 21 марта.
21. Рябченко О. Л. Повсякденне життя українських студентів у 1930-ті рр. / О. Л. Рябченко. Полісся: збірник наукових праць. Вип.65. Соціальні аспекти регіонального та загальноукраїнського історико-культурного розвитку / Відп. ред. та упоряд. Г. В. Самойленко. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2011. – 363 с.
22. Вестник рабочих факультетов. – 1922. – №2/6. – С.80.

References

1. Jasnyc'kyj G. I. Rozvytok narodnoi' osvity na Ukrai'ni (1921–1932 rr.) / G. I. Jasnyc'kyj. – K., 1965. – 256 s.
2. Lypyns'kyj V. V. Stanovlennja i rozvytok novoji' systemy osvity v USRR u 20-i roky / Monogr. – Donec. derzh. tehn. un-t. – Donec'k: RVA DonDTU, 2000. – 248 s.
3. Bjulleten' Ukrajskogo glavnogo komyteta professional'no-tehnycheskogo u specyjal'no-nauchnogo obrazovanyja. – 1921. – №1. – S.6–7; CDAVO Ukrai'ny. – F.1. – Op.20. – Spr.1777. – Ark.155.
4. Kul'turne budivnyctvo v Ukrai'ns'kij RSR: Najvazhlyvishi rishennja Komunistychnoi' partii' i Radjans'kogo urjadu. 1917–1959; Zbirnyk dokumentiv: U 2-h t. – T.1. – 1917 – cherven' 1941. – K.: Derzhpolityvdav, 1959. – 882 s.
5. Shepel' L. F. Rol' robitynyh fakul'tetiv USRR v pidgotovci spetsialistiv (20-ti rr.). Dys. ... kand. ist. nauk. – K., 1995. – 184 s.
6. Zhizn' sovremennoho ukrainskogo studenchestva. – Har'kov, 1924.
7. Narisy povsjaekdennoho zhyttja radjans'koi' Ukrai'ny v dobu nepu (1921–1928 rr.): Kolektyvna monografija / Vidp. red.

S. V. Kul'chyc'kyj: V 2 ch. – Ch.2. – K.: Instytut istorii' Ukrai'ny NAN Ukrai'ny, 2010. – 382 s.

8. CDAVO Ukrai'ny. – F.166. – Op.9. – Spr.742.
9. Rjabchenko O. L. Zhytlovi umovy studentiv radjans'koi' Ukrai'ny u 1920–1930-ti roky / O. L. Rjabchenko // Naukovi pracj istorychnogo fakul'tetu Zaporiz'kogo nacional'nogo universytetu. – 2013. – Vyp.36. – S.134–140.
10. CDAVO Ukrai'ny. – F.539. – Op.1. – Ark.732–734; F.1. – Op.20. – Spr.1778. – Ark.61.
11. Tam samo. – F.539. – Op.1. – Spr.440.
12. Tam samo. – F.1. – Op.20. – Spr.999.
13. Pobut studentiv v USRR v 1920-h rr. / V. Pryluc'kyj // Problemy istorii' Ukrai'ny: fakty, sudzhennja, poshuky: Mizhvid. zb. nauk. pr. – 2006. – Vyp.5. – S.85–107. – Bibliogr.: 101 nazv. – ukr.
14. Izvestija CK KP(b)U. – 1922. – №7, 8. – S.50.
15. CDAVO Ukrai'ny. – F.166. – Op.2. – Spr.737.
16. Kravchuk H. A. Stypendija jak holovnyj chynnyk social'nogo zahystu studentstva USRR u 1920-ti rr. / H. A. Kravchuk // Istorychni i politylogichni doslidzhennja. – H., 2008. – №1–2 (37–48). – S.290–296.
17. CDAVO Ukrai'ny. – F.1. – Op.20. – Spr.2118.
18. Pikalov F. Bor'ba za zdorov'e studentov // Komsomolec-agitator. – 1926. – №5. – S.59.
19. CDAVO Ukrai'ny. – F.166. – Op.4. – Spr.665.
20. Student revoljucii'. – 1929. – №4. – S.2; Material'noe polozhenie studenchestva // Student zhovtnja. – 1928. – 9 ljutogo; Rabota komisij studotdela // Rekonstruktor. – 1929. – 21 marta.
21. Rjabchenko O. L. Povsjaekdenne zhyttja ukrai'ns'kyh studentiv u 1930-ti rr. / O. L. Rjabchenko. Polissja: zbirnyk naukovykh prac'. Vyp.65. Social'ni aspekty regional'nogo ta zagal'noukrai'ns'kogo istoryko-kul'turnogo rozvytku / Vidp. red. ta uporjad. G. V. Samojlenko. – Nizhyn: NDU im. M. Gogolja, 2011. – 363 s.
22. Vestnik rabochih fakul'tetov. – 1922. – №2/6. – S.80.

Kryshchal S. P., graduate student of the department of ancient and modern history of Ukraine, Kiev National University Taras Shevchenko (Ukraine, Kyiv), roshenka.com@gmail.com

Material-technical and financial support of workers' faculties of Soviet Ukraine in 1920th – beginning of 1930th

The problem of material-technical and financial support of USSR's rabfaks in 1920th – beginning of 1930th. We focused our attention on the state's actions of providing material-living conditions workers' faculties listeners, namely: housing, food, dining rooms, scholarships, qualified teachers. It showed that these problems during called period were sharp and painful.

The aim of this study is to highlight the material-living conditions of workers' faculties in 1920th – beginning of 1930th.

Keywords: workers' faculties, material support, finance, education, higher educational institutions.

***

УДК 94(477)

Пуйда Р. Б.,

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та політології, помічник проректора з науково-педагогічної роботи, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (Україна, Івано-Франківськ), Puyda@ukr.net

КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ТА БЛАГОДІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО В ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Висвітлено просвітиницько-виховну діяльність Митрополита Андрія Шептицького, яка стала основою для створення в Україні українських шкіл, гімназій та патріотичних, культурно-просвітицьких організацій.

Ключові слова: гімназії, школи, Митрополит, молодь, церква.

5 → Однією з причин того, що українці в минулому столітті змогли залишитись національною спільнотою, попри тиск і намагання цю спільноту знищити, є діяльність різних недержавних інституцій і окремих осіб, які в час бездержав'я та окупації іншими народами, змогли

само організувати суспільство. Однею з найбільших інституцій, яка в умовах польської держави організувала життя української громади, була Українська Греко-Католицька Церква. Особлива заслуга в цьому питанні належить митрополиту Андрію Шептицькому. Саме завдяки його особистій праці і баченню ролі Церкви, яка не обмежується духовною роллю, а виконує ще й велику культурно-просвітницьку, патріотично-виховну місію, УГКЦ стає основою для творення модерної української нації та народження організації, які діяли за підтримки Церкви і захищали її цінності на своїй українській землі.

Пастирська роль митрополита УГКЦ Андрія Шептицького у першій половині ХХ ст. для українського суспільства Західної України є надважливою. Йому вдалось об'єднати навколо себе велике коло духовних, політичних, громадських та ін. діячів, які за його підтримки всіляко працювали на розвиток української громади. Особливо турбувався про молодь, надаючи підтримку у формуванні громадських молодіжних організацій «Пласт», «Сокіл», «Просвіта». Митрополит всіляко підтримував талановиту молодь, створюючи додаткові стилендії для них [1, с. 2–3].

Для виховання молоді в християнському українському дусі Владика вживав і більш практичних заходів, до яких належить організація духовної семінарії у Станіславові (Івано-Франківську). У серпні 1899 р. Єпископ Андрей Шептицький особисто закупив за 10 тис. злр. земельну площу, добившись наступного року від австрійського уряду дозволу на будівництво семінарії [2, с. 32–33], при тому, за деякими даними, випросив у австрійського уряду 300 тис. корон на будову [3, с. 277]. Після обрання Галицьким Митрополитом Єпископ Андрей Шептицький переписав куплену на своє ім'я земельну ділянку на Станіславівську духовну семінарію. В кінці Єпископ подарував Станіславському Капітулу свою цінну бібліотеку, що складала 4 тис. томів, крім цінних стародруків, загальною вартістю кілька тисяч злотих [4, с. 128], а згодом призначив фонд на утримання і збільшення бібліотеки в розмірі 1200 крон щорічно. Досить цікавою є доля цієї бібліотеки [5, с. 7–8]. Також в 1900 р. Єпископ Андрей Шептицький подарував українцям Станіслава велику збірку музейних експонатів, картин, ікон, стародруків, доля яких не відома досі.

Лише перелік добродіянь Андрія Шептицького на ниві просвітництва, мецінацтва та благодійності займе чимало місця. Назвемо ті його здобутки, які дослідники вважають найвагомішими і найхарактернішими.

«Ініціативи і матеріально-благодійна підтримка Митрополита стали основою для створення в Галичині українських шкіл, бурс, гімназій [6, с. 44]. Завдяки йому відновили свою діяльність старі і виникли нові патріотичні культурно-освітні, просвітницько-виховні товариства. Так, львів'яни знають, що теперішню школу №34 ім. Маркіяна Шашкевича у їхньому місті збудував і освятив Андрей Шептицький. То була перша українська школа, яка постала у Львові в період польської окупації, і ця подія мала широкий резонанс серед галичан. Оскільки польська влада не дозволила українцям будувати свою школу в центрі міста. Митрополит виділив для неї земельну ділянку біля підніжжя Святоюрської гори. «А в митрополичих будинках собору св. Юра Андрей Шептицький безкоштовно «поселив» українську народну школу ім. Бориса Грінченка» [7, с. 59]. За спогадами очевидців, Митрополит постійно відвідував українські

школи, робив подарунки бурсам, гімназіям, іншим навчальним закладам.

«У 1902 році на засіданні шкільної комісії Галицького сейму Кир Андрей, будучи його віце-маршалом, обстоював ідею про відкриття у Станіславі української гімназії» [8, с. 491]. Проте поляки, які у сеймі становили більшість, заперотестували проти цього.

Велику духовну і благодійну допомогу Кир Андрей надавав Українському педагогічному товариству (з 1926 року – «Рідна школа»). Його роль, як і значення «Просвіти», у розвитку української національної свідомості, важко переоцінити. «Товариство утримувало десятки шкіл, курсів, гуртків, організувало бурси для молоді, видавало педагогічні журнали, підручники, посібники, дитячу літературу, проводило з'їзди, вистави, створювало бібліотеки» [9, с. 318].

Це товариство у 1908 році звело у Львові за планами архітектора І. Левинського просторий будинок для бурси. На його спорудження взяли у банках позичку. Але сплатити її вчасно не змогли, і товариство опинилося в боргах, йому загрозувала конфіскація будинку. «Щоб не допустити цього, Митрополит купив згаданий будинок. Приміщення він передав сс. Василянкам» [10, с. 5]. Вони утримували українську народну школу і учительську семінарію. Крім монастиря, у цьому будинку протягом восьми років була розміщена жіноча гімназія сс. Василянок.

У 1817 році австрійський уряд заснував у Львові університет, в якому викладали німецькою мовою. Через три з лишком десятиліття, у 1849 році, тут було створено кафедру української мови і літератури на чолі з Яковом Головацьким та українську кафедру пасторальної теології, догматики, катехитики і методики. «Але оскільки поляки мали перевагу в уряді та шкільній адміністрації, то й університет з часом став польським» [11, с. 12].

Зрозуміло, таке становище з провідним навчальним закладом Галичини не влаштувало українців. Особливо наполегливо виступало проти колонізації університету українське студентство. Високого резонансу набула масова сецесія (вихід) 600 українських студентів із Львівського університету у 1901 році. Це сталося після того, як декан Фіалек заборонив українським студентам заповнювати реєстраційні листки рідною мовою.

У 1903 році вогонь конфлікту розгорівся знову, українські студенти заперотестували проти обрання професора Фіалека ректором університету. У відповідь польська молодь поставила при вхідних дверях навчального закладу озброєних сторожів. Вони не допускали українців на лекції, провокували сутички. «Дізнавшись про це, Митрополит Шептицький домігся, щоб сторожі біля дверей не стало» [12, с. 29].

Владика послідовно й наполегливо переконував владні структури в необхідності створення у Львові Українського університету. «У червні 1910 року Митрополит виголосив на засіданні 22-ої сесії Палати панів Австрійського парламенту знамениту промову, котра увійшла в історію (то була перша промова українця в Палаті панів)» [13, с. 16]. Він зокрема, сказав: «Якщо б русини мали вже один університет, можна б ставити під сумнів потребу другого: коли ж вони не мають жадного, тоді питання, чи руський університет є потрібний, майже в'яжеться з питанням, чи взагалі потрібні університети. Бо коли університети є могутніми факторами в історичному житті народів, тоді вони є такими для всіх!.. Раз вони потрібні, тоді вони

потрібні передовсім і найбільше тим, що їх ще не мають. «Треба признати, що нарід скількістю три і пів мільйона – отже займає четверте місце серед нашої імперії, що його національний і культурний розвиток вимагає річно цілих рядів священників, учителів середніх шкіл, урядовців, суддів та інших академічно-образованих фахівців, не може на довгий час обійтися без університету й мусить відчувати це, як пекучу потребу, щоб такий університет був заснований» [14, с. 17].

Згадана промова була одним із поштовхів до того, що цісар у 1913 році видав декрет про заснування з 1 вересня 1916 року у Львові Українського університету. Але на заваді стала Перша світова війна. Лише зі сплином часу, восени 1921 року, львівська інтелігенція заснувала Український тасмний університет (УТУ). «Університет мав три факультети: філософський, правничий і медичний, а згодом і четвертий – факультет мистецтва. Діяльності останнього вслякю сприяв його покровитель і меценат – Митрополит Шептицький, який викладав тут історію мистецтва. У період свого розквіту Український університет нараховував 54 професори, 15 кафедр і близько 1500 студентів».

Хоча багато молодих галичан виїжджало на студії за кордон, особливо до Чехословаччини, це аж ніяк не розв'язувало насущну проблему вищої освіти для українців. Коли стало зрозумілим, що Українського університету у Львові не бачити, Владика вирішив заснувати тут Богословську Академію з філософським і богословським факультетами, щоб у перспективі перетворити її в Український Католицький Університет. «Варто відзначити, що з 1919 року теж з ініціативи А. Шептицького при Духовній Семінарії у Львові діяв тимчасовий богословський відділ. Він існував до 1928 року, але не мав ні свого статусу, ані міцних матеріальних основ» [15, с. 1].

Грамоту про заснування у Львові Греко-Католицької Богословської Академії Митрополит Андрей видав 28 лютого 1928 року. Ще півтора роки пішло на підготовку до її діяльності і 6 жовтня 1929 року відбулось урочисте відкриття цієї високої школи. «Очолював Академію, згідно з її статутом, Митрополит; безпосередньо керував нею ректор Йосиф Сліпий, іменованій Митрополитом і затвердженій Апостольською Столицею» [16, с. 12]. Так збулася давня мрія Кир Андрея створити у Львові духовний центр здібної української молоді, яка вирішила стати на богословський шлях, заснувати тут інституцію, котра служила б для формування релігійно-національної ідеології українців Галичини.

Багато зробив Митрополит і для вивчення та збереження природи Карпатських гір. Він був одним із перших вчених, хто звернув увагу на цю проблему» [17, с. 47]. Як дійсний член Наукового Товариства ім. Тараса Шевченка, з 1925 року Владика став фундатором першого в Україні природного кедрового заповідника – на околицях гори Яйце, а згодом і заповідника давньої степової рослинності Опілля – в доквіллі Чортової гори. Численні факти свідчать про те, що Митрополит постійно морально і матеріально підтримував сільськогосподарських виробників краю, український кооперативний рух, опікувався Українською Господарською Академією в Подєбрадах. «Він мав змогу це робити, бо був графом Австро-Угорської імперії і володів значними багатствами» [18, с. 9].

Надзвичайна зайнятість Андрея Шептицького релігійною, науковою і політичною діяльністю не заважала йому викроювати час для здавалося б, значно дрібніших справ. «Зокрема, він узяв під свій патронат збереження і розвиток стародавніх промислів, гончарства, різьби по дереву» [19, с. 44]. Промисловий факт: у 1912 році Владика подарував популярному в Галичині товариству «Сільський господар» двір із 18-ма моргами саду і городу у селі Коршові біля Коломиї. На цій садибі він доручив організувати школу домашнього господарства для дівчат.

«А в Миловані біля Товмача Митрополит заклав так звану «Ваканційну оселю» для дітей найбідніших верств населення. Тут на канікулах відпочивали і вчилися біля сотні підлітків. Владика цілком правильно вважав, що і в бідних сім'ях є здібні діти, яким треба дати розвиток» [20, с. 49]. Згодом він заснував у своїх лісах в Підлютому поблизу Долини на Прикарпатті Літнице – літні табори. До спеціально споруджених тут будинків приїжджали на кілька тижнів міські діти. Вони не тільки оздоровлювалися, а під керівництвом вчителів і настоятелів вивчали Божі заповіді, молитви, історію та культуру українського народу, його пісні.

Після лихоліття Першої світової війни тисячі дітей у краї залишилися сиротами. Вони потребували організованої допомоги. «На щастя, з російської неволі повернувся у вересні 1917 в Галичину Митрополит Андрей, й місцеві українці, склавши 320 тисяч австрійських корон, вручили їх йому як основу для створення «Фонду ім. Митрополита Андрея Шептицького для дітей-сиріт». Ця фундація з фінансовою допомогою Владика за короткий час відкрила кілька сиротинців. Тут дітей доглядали, виховували, навчали» [21, с. 4].

Митрополит часто бував у сиротинцях. Зустрічі, бесіди з вихованцями підказали йому необхідність ще одного кроку. Справа в тому, що чимало дітей не надавалися до науки у середніх школах, Єдиним виходом забезпечити їх майбутність було залучення до практичних занять, зокрема хлопців до праці у сільському господарстві або до ремесел. «І Владика вирішив заснувати хліборобську школу, купив для цього маєток в селі Зарваниця на Тернопільщині».

«Не забував він і про родини священників, особливо про вдів та сиріт. Для них був створений «Вдовоно-сиротинський фонд» [22, с. 41], через який надавали матеріальну допомогу. Митрополит дбав також про інвалідів та немічних, організував для них різноманітні захисти, інтернати й гуртожитки. А загалом, усі ці згадані пожертви – лише частка того, що за Біблійним висловом, «давала правця, а не знала лівця».

«У 1931 році з ініціативи Кир Андрея було створено Українську Католицьку Спілку – організацію без чіткої політичної спрямованості, а також почалось видання її тижневика «Мета» [23, с. 51].

Починаючи з дитинства, протягом усього життя Владика наполегливо працював над собою, поглиблював свої знання і бажав українцям якнайбільше здобутків у галузі науки. «Виступаючи в 1937 році на Марійській Академії, він вжив дуже влучний вислів: «Багато народу, а людей так мало» [24, с. 11].

Висновок з цього дослідження. Отже, «Наука... – то сила, під деяким оглядом навіть більша, ніж багатства! Нарід, що має учених, здобуває собі в інших народів признання і честь» [25, с. 48]. Із таким народом мусять

другі народи числитися!» – так говорила і писала енциклопедично освічена людина, життєвим кредо якої було «великого бажайте!».

У праці під назвою «Божа мудрість» Кир Андрей наголосив на тому, що «мудрість є цінною прикметою українського народу, який горнеться до науки, освіти, знання: «Для нас чоловік із золотим перстеном не йде перед умним чоловіком».

Список використаних джерел

1. Шептицький А. Як будувати рідну хату? – Львів, 2015.
2. Полек В. Для добра церкви і свого народу: До 125- річчя з дня народження Митрополита А. Шептицького // Галичина. – 1990. – 22 липня. – С.6.
3. Назарко І. І. о. Київські і Галицькі митрополити. – Торонто: в-во оо. Василіян, 1962. – 271 с.
4. Полек В. Нарис історії Івано-Франківської Єпархії // Шематизм Івано-Франківської Єпархії. – Івано-Франківськ, 1995. – С.99–156.
5. Грабовецький В. «Пам'ять єго во благословеніє»: Андрей Шептицький і Станіславівщина // Галичина. – 1994. – 27 жовтня. – С.7–8.
6. Баран С. Митрополит Андрей Шептицький. – Мюнхен-Німеччина, 1947.
7. Зінкевський Ю. Митрополит Шептицький життя і діяльність. – Львів. – Том I.
8. Семчишин М. Тисяча років української культури. – Київ, 1993.
9. Суханова З. Сторінки історії 20 століття. – Київ, 1992.
10. Соханівський В. Аксиоми нашої віри. – Торонто-Львів, 1995.
11. Дзвінчук Т. Науковий збірник вищих шкіл у Речі Посполитій. – Краків, 1924.
12. Дичик В. Мої студентські роки. – Торонто-Канада, 1956.
13. Шематизм Львівської Ариепархії. – Львів, 1911.
14. Козакевич Т. Історія Львівського державного університету. – Київ, 1963.
15. Гринів В. Перші кроки до великої мети. – Львів, 1994.
16. Полек В. Духовні учбові заклади Галичини. – Івано-Франківськ, 1994.
17. Полек В. Карпатський край. – Коломия, 1989.
18. Какапич Л. Палац у Підлютому. – Івано-Франківськ, 1991.
19. Сопуляк О. Пам'яті великого Митрополита. – Чикаго – США, 1983.
20. Дудкевич В. Школа мудрості. – Тернопіль, 1996.
21. Шептицький А. Мої спомини про предмет музейних збірок, 25-ліття національного музею у Львові. – Львів, 1930.
22. Головин Р. Владика Андрей. Часопис Україна. – Київ, 1990.
23. Лаба В. Спогади. – Рим – Ватикан, 1974.
24. Базилевич М. Введення в твори Шептицького Андрея. – Торонто-Канада, 1965.
25. Гук А. Український Мойсей. – Львів, 1996.

References

1. Sheptyc'kyj A. Jak budувати rідnu hatu? – L'viv, 2015.
2. Poljek V. Dla dobra cerkvy i svogo narodu: Do 125- richchya z dnja narodzhennja Mytropoljta A. Sheptyc'kogo // Galychyna. – 1990. – 22 lypnja. – S.6.
3. Nazarko I. I. o. Kyi'vs'ki i Galyc'ki mytropoljty. – Toronto: v-vo оо. Vasylijan, 1962. – 271 s.
4. Poljek V. Narys istorii' Ivano-Frankivs'koi' Jeparhii' // Shematyzm Ivano-Frankivs'koi' Jeparhii'. – Ivano-Frankivs'k, 1995. – S.99–156.
5. Grabovec'kyj V. «Pam'jat' jego vo blagoslovenijeh»: Andrej Sheptyc'kyj i Stanislavivshhyna // Galychyna. – 1994. – 27 zhovtnja. – S.7–8.
6. Baran S. Mytropoljty Andrej Sheptyc'kyj. – Mjunhen-Nimechyna, 1947.
7. Zinkevs'kyj Ju. Mytropoljty Sheptyc'kyj zhyttja i dijal'nist'. – L'viv. – Tom I.
8. Semchyshyn M. Tysjacha rokiv ukrai'ns'koi' kul'tury. – Kyi'v, 1993.
9. Suhanova Z. Storinky istorii' 20 stolittja. – Kyi'v, 1992.
10. Sohanivs'kyj V. Aksiomy nashoi' viry. – Toronto-L'viv, 1995.
11. Dzvynchuk T. Naukovyj zbirnyk vyshhyh shkil u Rechi Pospolytij. – Krakiv, 1924.

12. Dychyk V. Moi' students'ki roky. – Toronto-Kanada, 1956.
13. Shematyzm L'vivs'koi' Aryjeparhii'. – L'viv, 1911.
14. Kozakevych T. Istorija L'vivs'kogo derzhavnogo universytetu. – Kyi'v, 1963.
15. Gryniv V. Pershi kroky do velykoi' mety. – L'viv, 1994.
16. Poljek V. Duhovni uchbovi zaklady Galychyny. – Ivano-Frankivs'k, 1994.
17. Poljek V. Karpats'kyj kraj. – Kolomyja, 1989.
18. Kakapych L. Palac u Pidljutomu. – Ivano-Frankivs'k, 1991.
19. Sopoljak O. Pam'jati velykogo Mytropoljta. – Chykago – SSHA, 1983.
20. Dudkevych V. Shkola mudrosti. – Ternopil', 1996.
21. Sheptyc'kyj A. Moi' spomyny pro predmet muzejnyh zbirok, 25-littja nacional'nogo muzeju u L'vovi. – L'viv, 1930.
22. Golovyn R. Vladyka Andrej. Chasopys Ukrai'na. – Kyi'v, 1990.
23. Laba V. Spogady. – Rym – Vatykan, 1974.
24. Bazylevych M. Vvedennja v tvory Sheptyc'kogo Andreja. – Toronto-Kanada, 1965.
25. Guk A. Ukrai'ns'kyj Mojsej. – L'viv, 1996.

Puyda R. B., Ph. D. in history, Associate Professor of the department of history and Political Science, assistant vice-rector for scientific and pedagogical Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (Ukraine, Ivano-Frankivsk), Puyda@ukr.net

Cultural, educational and charitable activity of Metropolitan Andrii Sheptytskyi in promotion of patriotism among Ukrainian youth

The article deals with education and educational activity of Metropolitan Andrii Sheptytskyi, was the basis for the creation in Ukraine Ukrainian schools, gymnasiums and patriotic, kulturnoprosvitnyts'kyh organizations.

Keywords: school, schools, Metropolitan, youth, church.

***

УДК 94(477)

Костюк Л. В.,
кандидат історичних наук, доцент кафедри нової
і новітньої історії та методики викладання історії,
Тернопільський національний педагогічний університет
(Україна, Тернопіль), klish_andriy@ukr.net

Роль і місце О. Кандиби-Ольжича у діяльності УНР 1941–1944 рр.

На основі численних історичних джерел та документів розкрито основні етапи становлення Української Національної Ради, основні напрямки її діяльності. Комплексно досліджено політичної діяльності О. Кандиби-Ольжича та визначено його роль у формуванні політичної формації. Проаналізовано основні документи організації: Декларація та меморандум. Показано ставлення німецької влади до Української Національної Ради. Застосовані наукові методи дослідження (порівняльно-історичний, хронологічний), що дозволили об'єктивно розкрити діяльність О. Кандиби-Ольжича в УНР. У висновках стверджується, що політик зробив значний вклад у відновлення української державності та створенні політичної формації.

Ключові слова: О. Кандиба-Ольжич, Організація Українських Націоналістів, Українська Національна Рада, меморандум, Декларація, Президія УНР, Акт Злуки.

Протягом усієї історії людства процес державотворення має дві передумови: аналіз політичної, економічної та соціальної ситуації в країні та врахування досвіду попередників з метою використання їхніх здобутків та уникання помилок. Історія діяльності окремих політичних об'єднань та визначних постатей тієї чи іншої доби допомагає виробити стратегію діяльності політикам, а також нерідко стає моделлю формування партій та засобом генерації ідей для збільшення електорату. Одним із найбільш цікавих державних утворень ХХ століття є Українська Національна Рада, в ракурсі діяльності якої виразною фігурою є постать О. Кандиби-Ольжича.

Метою нашої розвідки стало з'ясування ролі і місця Олега Кандиби-Ольжича в діяльності УНР 1941–1944 рр.